

Sak 06/2022 Vurdering av bestandssituasjon og eventuell kvotejakt på gaupe i region 4 i 2023 – anbefaling til Miljødirektoratet

Saksutredning fra sekretariatet

Bakgrunn

I henhold til [roviltforskriften](#) §7 har roviltnemnden myndighet til å fatte vedtak om kvote for jakt etter forskriftens § 11 når bestanden av gaupe ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriftens § 4. Nemndens myndighet ovenfor gaupe skal basere seg på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt.

I henhold til rapport fra Rovdata (NINA rapport nr. 2155, Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2022), ble det i løpet av sporesongen 2021 - 2022 registrert 3 familiegrupper i region 4. Det er to ynglinger som ligger i grensestrøk til region 5 og to som deles med Sverige. Grenserevir mot naboregion og mot Sverige teller 0,5 i bestandsmålet for reg. 4.

Dette er fremdeles langt under bestandsmålet for regionen som er på seks familiegrupper, men det kan tenkes at bestanden nå har potensial til en gradvis økning.

Myndighet for tildeling av eventuell kvote i regionen er hos Miljødirektoratet frem til det er et gjennomsnitt på 6 ynglinger eller mer de tre foregående årene. Snittet ligger nå på 2,2. Roviltnemnda i region 4 har dermed ikke myndighet til å fatte vedtak om kvote for jakt på gaupe i 2023.

Roviltnemnda bør likevel vurdere bestanden og eventuelt sende en anbefaling til Miljødirektoratet som grunnlag for direktoratets behandling av saken.

Før Miljødirektoratet kan fatte vedtak om kvotejakt på gaupe skal saken også vurderes etter [naturmangfoldloven](#).

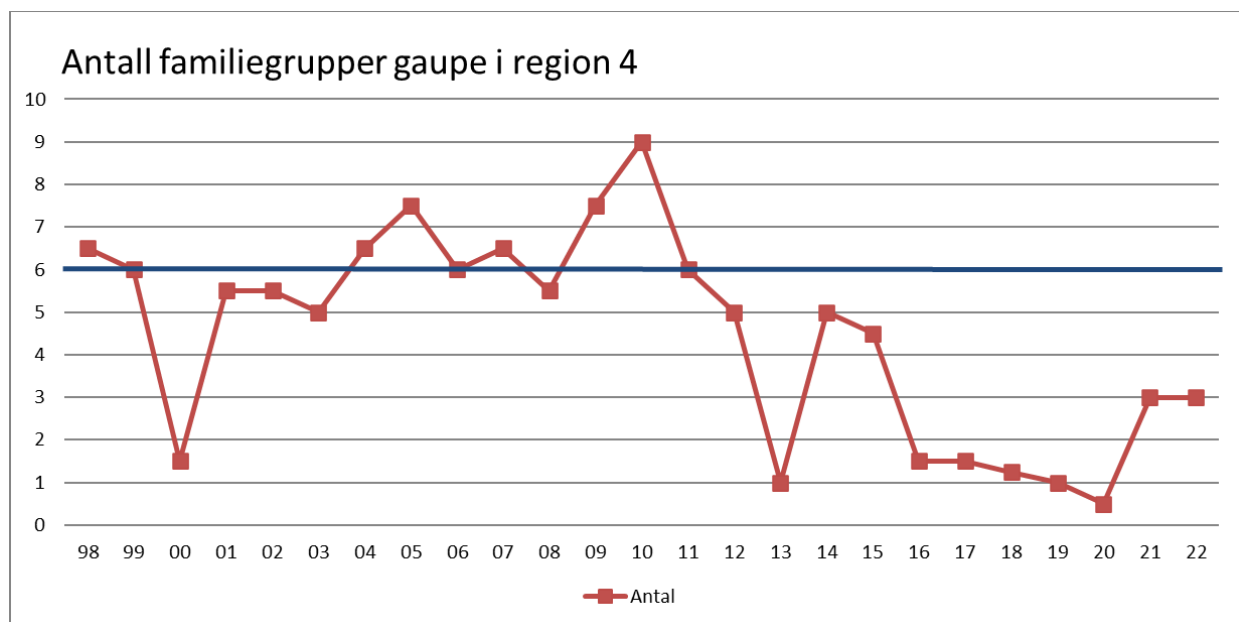
Videre skal vedtak bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologisk- og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjon, jf. rovviltforskriftens § 3 tredje ledd og § 6.

Bestandsstatus

Rovdata m. fl. ga i mai 2022 ut felles rapport, [Bestandsovervåking av gaupe i 2022](#), om gaupebestanden i Skandinavia. Det er også laget en egen rapport for Norge, [NINA rapport 2155](#).

Ved fastsettelse av kvotestørrelse skal den som har myndighet ta utgangspunkt i bestandsdata fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. I tillegg bør man ta hensyn til øvrig informasjon som gir ny eller utfyllende kunnskap om bestandssituasjon før jakt.

Som det fremgår av figur 1 har antallet familiegrupper av gaupe ligget langt under det regionale bestandsmålet siden 2016. Antall familiegrupper i jakt de tre siste årene i snitt er på 2,2 familiegrupper.

Figur 1: Viser antall dokumenterte familiegrupper med gaupe i rovviltregion 4 i perioden fra 1996 til 2022. Mørk linje viser regionalt bestandsmål.

På landsbasis er det før gaupejakta i 2022 estimert 58,5 familiegrupper, noe som utgjør ca. 343 dyr. Dette er en nedgang på 8,5 familiegrupper fra i fjor og bestanden ligger under det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegrupper. Det er utarbeidet prognoser for gaupebestandens utvikling ett år frem i tid. Basert på antall familiegrupper påvist før jakta i år, kjent uttak av voksne hunndyr (≥ 1 år) og bruk av prognosemodellen, er det beregnet at det vil være omkring 63 familiegrupper før jakt på landsbasis i 2023.

Totalt i Skandinavia er det estimert 305 familiegrupper. Dette er en økning på 25 familiegruppe sammenlignet med 2021. Av disse ble 58,5 familiegrupper registrert i Norge og 246,5 familiegrupper registrert i Sverige.

Rovdata har i sin rapport et kart som viser hvor ynglingene/familiegruppene ble registrert i Skandinavia under sporingssesongen 2021/2022.

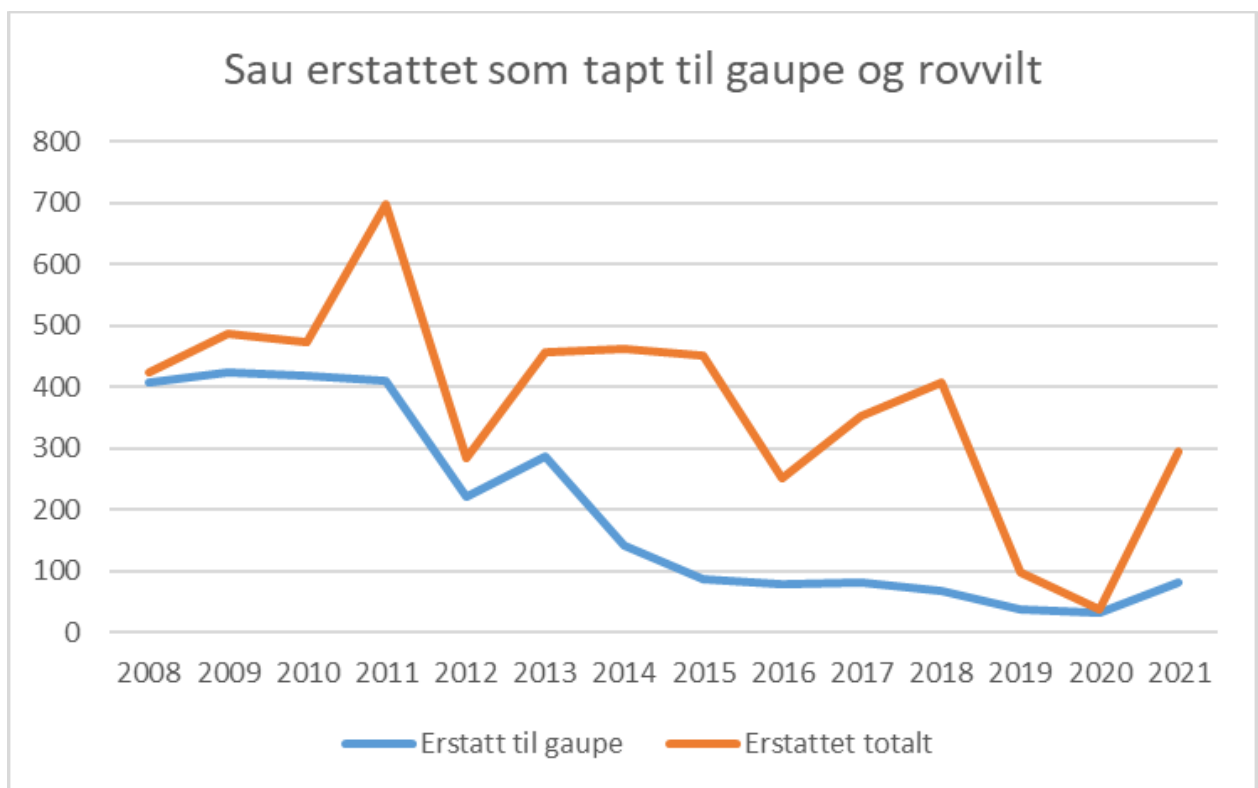
Figur 1: Kartet viser lokalitetene til registrerte familiegrupper av gaupe i Skandinavia sesongen 2021/2022. Kilde: Odden, J. & Frank, J. 2022. Bestandsovervåking av gaupe i 2022. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Nr 2-2022. 37 s

Tapsutvikling

Søknadsfristen for erstatning for husdyr som er skadet eller drept av fredet rovvilt er 1. november. Statsforvalterens behandling av søknadene er ikke ferdig, og erstatningsoppgjøret for 2022 er derfor ikke klart.

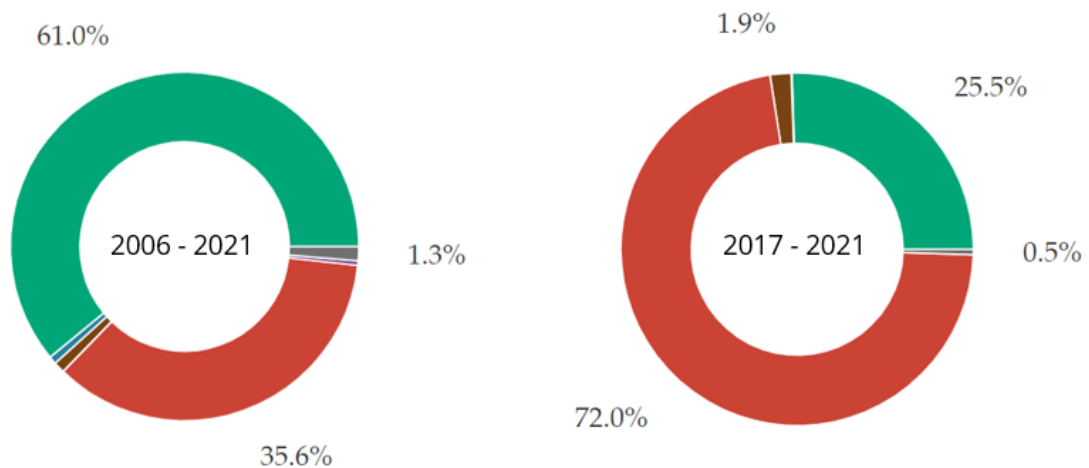
I midlertidig er det både på vest og østsiden av Mjøsa, i Eidsvoll kommune, dokumentert tap av sau til gaupe. Kartleggingen av familiegrupper viser også at det fra Eidsvoll og nordøstover over i region 5 er relativt tett med familiegrupper, selv om bestandsmålet som sådan for region ikke er oppfylt.

Det er viktig å presisere at disse tallene er basert på dokumentert tap i Rovbase. Der sau går på utmarksbeite kan de reelle tapene være større.

Figur 2: Figuren viser utviklingen i antall sau erstattet som tatt av gaupe i Akershus for årsperioden 2008 – 2021.

Dersom man ser på hele perioden (2006 -2021) hvor man har oversikt over skadevolder ser man at skader fra gaupe utgjør noe over halvparten (61%) av alle dyr som er erstattet i regionen (figur 4). Skader fra ulv utgjør 35,6 %. De siste fem årene er i midlertidig bildet et annet ved at ulv er dominerende skadegjørere i regionen (72%).

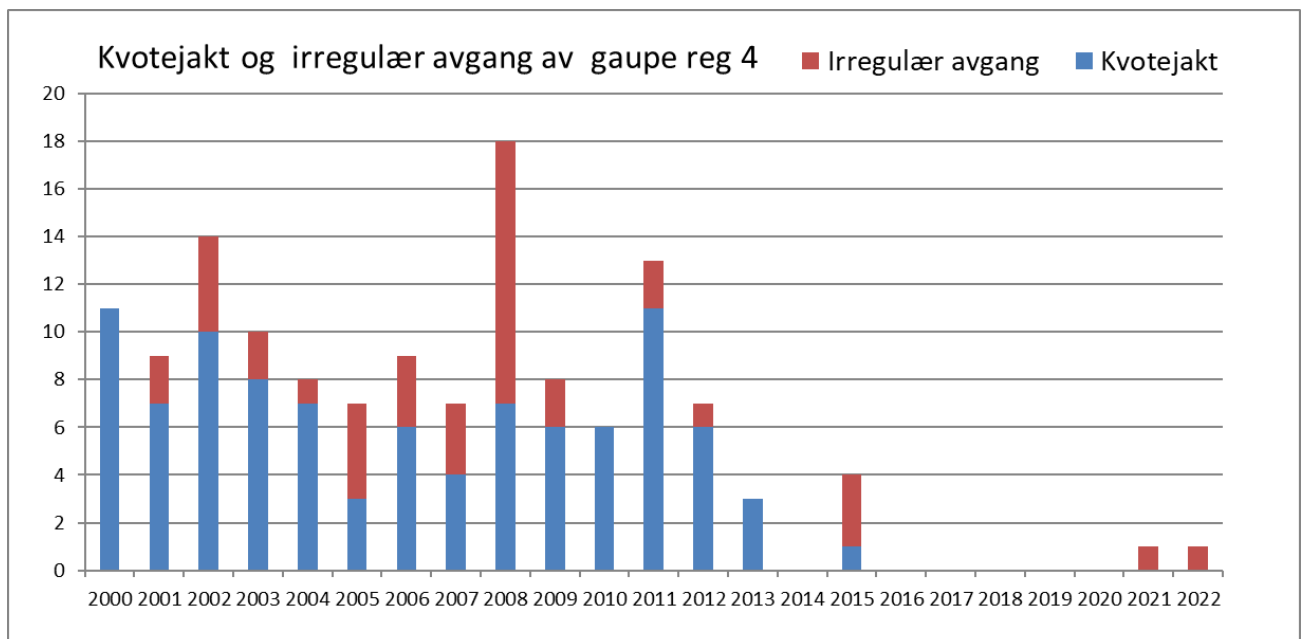

Figur 4: Figuren viser de historisk kjente skadene basert på dyr erstattet som tapt til fredet rowilt i region 4. Perioden 2006-2021 til venstre og 2017-2021 til høyre. Kilde: rovbase.no/erstatning/sau

Avskytning

Forrige gang det ble åpnet for kvotejakt i region 4 var i 2016, men da kun med en kvote på ett dyr og kun i området med husdyr på fritt utmarksbeite nord i Akershus. Denne jakta ble det imidlertid ikke noe av, siden det ble påkjørt en hanngaube ved Minnesund like før jul 2015. Irregulær avgang tas fra kvoten etter at vedtak er fattet.

Det irregulære uttaket (observert døde gauper som ikke skyldes jakt) er på to dyr siden 2016 (en i 2021 og en i 2022).

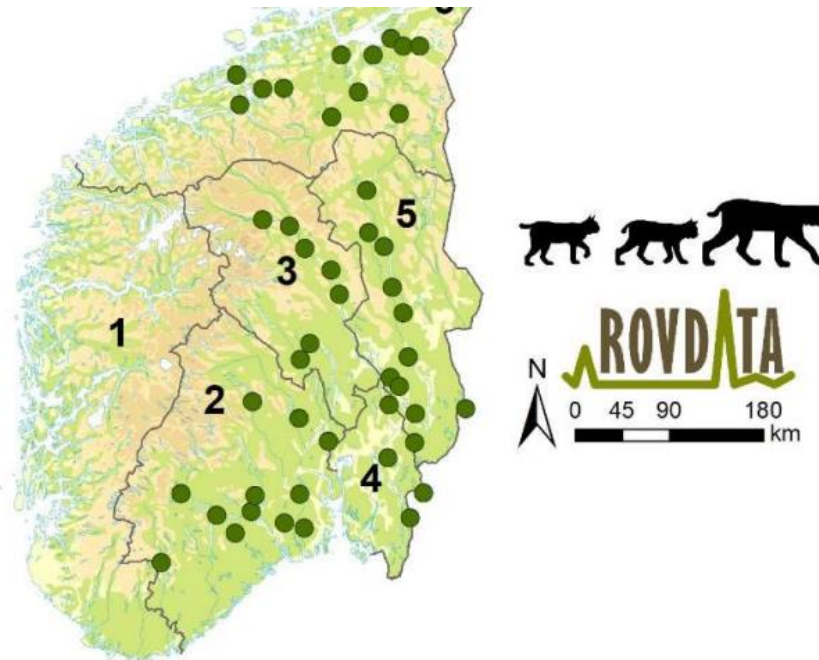
Figur 5: Viser uttak av gaupe fra 2000 til 2022 i rowiltregion 4, fordelt på kvotejakt og irregulær avgang.

Vurdering

I henhold til antall familiegrupper dokumentert gjennom det nasjonale overvåkingsprogrammet, er gaupebestanden i region 4 fortsatt langt under bestandsmålet.

Det har siden 2013 blitt tatt ut vesentlig færre gauper enn tidligere, og også betydelig færre enn den tilveksten som man forventer. Dette har allikevel ikke hatt noen avgjørende betydning for bestandsstørrelsen, siden bestandsstørrelsen har forblitt lav.

Det kan imidlertid se ut som at bestanden øker noe nå og da i nordlige deler av region 4 og grenseområdene fra Eidsvoll og nordover inn i region 5, jmf figur 6. Det er også i dette området at konsekvensene for landbruket vil være høyest, siden det her er beiteområder i skog med husdyr på fritt utmarksbeite.

Figur 6: Registrerte familiegrupper av gaupe i Sør-Norge før jakt i 2022. Kilde: Brøseth, H., Odden, J. & Nilsen, E. B. 2022. Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2022. - NINA Rapport 2155. Norsk institutt for naturforskning.

Hvis gaupebestanden i regionen hadde vært så pass stor at man kunne ha forsvart et uttak gjennom kvotejakt, så ville det ha vært naturlig å prioritere et uttak i dette området hvor det er husdyr på fritt utmarksbeite. De siste årene har ulveskadene klart overgått gaupeskadene og dette sammenfaller med en lav gaupebestand. Med en voksende gaupebestand – og spesielt dersom det er i områder hvor sau går på fritt utmarksbeite som får etablert nye revir, så kan gaupeskader ventes å øke.

Gaupebestanden i Sverige var tidligere av betydning for bestanden i vår region, og innvandring herfra kunne trolig forklare hvorfor man tidligere kunne ha et høyt jakttrykk i region 4, uten at det

gikk hardt ut over neste års bestand. Det vises her til året 2008 hvor det ved jakt og naturlig dødelighet gikk ut hele 18 gauper fra regionen, men hvor bestanden likevel økte de påfølgende årene 2009 og 2010. Her åpner imidlertid metodikken i forbindelse med bestandsovervåking for en betydelig feilkilde ved at rapporten for 2009 viste hvor mange kull som var født i 2008 – våren før det store uttaket av 18 dyr. Man kan dermed forledes til å tro at uttaket har hatt begrenset effekt. Bestanden av gaupe på svensk side og dermed netto innvandring eller utvandring av dyr vil imidlertid variere med kvotestørrelse og avskytning på svensk side av grensen.

Region 4 er en liten roviltregion og med et bestandsmål på kun seks familiegrupper. Derfor vil bestandsstørrelsen uansett ha en naturlig variasjon til tross for at eventuelle jaktkvoter er tilpasset en målsetting på seks familiegrupper. Variasjoner kan som redegjort for over skyldes variasjoner i inn- og utvandring fra Sverige og til andre regioner. I tillegg vil faktorer som naturlig dødelighet, illegal avlivning, varierende forekomst av byttedyr og tilfeldigheter knyttet til reproduksjon fra år til år, virke inn.

Hovedspørsmålet nå er hvorfor bestanden av gaupe ikke har økt tidligere og mer enn registrert? Byttedyrforekomsten er svært god – med tette bestander av rådyr i mange områder. Vi har ingen indikasjon på sykdomsutbrudd eller andre faktorer som kan forklare en eventuell økt naturlig dødelighet. Flere steder i Norge har bestanden av gaupe tatt seg opp, men dette er ikke tilfellet i region 4. Vi har ingen bevis for – og vi har ikke mottatt noen konkrete tips om ulovlig avlivning av gaupe i vår region, men vi vet at dette var tilfellet tidligere, da man fulgte flere radiomerkede gauper. Med så få gauper i regionen, skal det svært lite til av ulovlig avlivning før hele den potensielle bestandsveksten er borte. Ulovlig avlivning av gauper, kan dermed fortsatt være en viktig faktor i så måte – selv om dette ikke er bekreftet.

På grunn av manglende sporsnø kan registrering av familiegrupper i vår del av landet være vanskelig. Dette gjelder spesielt for områdene vest for Glomma og syd for Oslo. For å øke oppdagelsessannsynlighet av familiegrupper hos gaupe er det et pågående viltkameraprojekt i regi av NINA for å forsøke å fange opp familiegrupper som supplement til sporingsregistreringer. Dette er viktig siden en økning i oppdagelsessannsynlighet vil kunne gi sikrere estimater og bestandsregistreringer. Erfaringer fra dette prosjektet tilsier at viltkamera fungerer godt som oppdagelsesmetode, og at de de fanger opp familiegrupper i områder med lite snø. Evalueringer av overvåkningsmetodikken gjennomført med radiomerkede gauper viser også at de aller fleste familiegrupper av gaupe fanges opp i bestandsovervåkingen.

Sekretariatet kan etter en helhetlig vurdering ikke anbefale at det åpnes for kvotejakt i roviltregion 4 for 2023. Bakgrunnen for denne anbefalingen er at bestanden har vært under bestandsmålet for regionen helt siden 2012.

Aktiv innrapportering av spor er viktig for å sikre best mulig kvalitet på bestandsrapporten, og dermed åpne for kvotejakt i fremtiden ved en eventuell bestandsøkning. Viltkameraprojektet i regi av NINA blir også stadig utvidet, og er med å fange opp en vesentlig del av familiegruppene. Dette gir oss flere observasjoner og øker kvaliteten på bestandsrapporten.

Anbefaling

Sekretariatet vil anbefale at rowiltnemnden i region 4. fatter følgende vedtak:

- Rowiltnemnda har ikke myndighet til å tildele kvote for kvotejakt på gaupe i 2023
- Rowiltnemnda vil anbefale at Miljødirektoratet fatter beslutning om ikke å åpne for kvotejakt på gaupe i region 4, vinteren 2023

Siden vedtaket ikke er et forvaltningsvedtak, men en uttalelse til Miljødirektoratet, er det ikke klagerett.